הראב"ד (פ"פ סי"ט), וְלָכֵן נָהֲגוּ עַכְשָׁיו (ג) [ג] (יב) בְּפֵרוֹת (יג) שֶׁכָּל אֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ: ב יאֵין הַמְבָרֵךְ (יד) מוֹצִיא אֲחֵרִים אֶלָּא אִם כֵּן יֹאכַל וְיִשְׂתֶּה עִמָּהֶם, (טו) וְאָז יוֹצְאִים (ז) [ד] בְּשִׁמְיעָתָן (טז) שֶׁמְכַוְּנִין אֵלָיו (יז) יאֲפִלּוּ לֹא יַעֲנוּ אָמֵן: ג חאֵין יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ (יח) בְּשִׁמְיעַת הַבְּרָכָה אֲפִלּוּ יַעֲנֶה אָמֵן, אֶלָּא אִם כֵּן שָׁמְעָה (יט) מִתְּחִלָּתָהּ וְעַד סוֹפָהּ טוְנִתְכַּוְּנוּ לָצֵאת בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ, יוְהַמְבָרֵךְ נִתְכַּוֵּן גַּם כֵּן לְהוֹצִיאוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ:

**ריד כָּל בְּרָכָה צְרִיךְ לִהְיוֹת שָׁם וּמַלְכוּת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:**

**א** (א) אכָּל בְּרָכָה שֶׁאֵין בָּהּ הַזְכָּרַת (ט) (ב) שֵׁם וּמַלְכוּת, אֵינָהּ בְּרָכָה.

ו ראֹשׁ הַשָּׁנָה כ"ט (ע"א). ז [מִבֹּאֵר בְּסָעִיף א' מֵהֲלָכוֹת בְּרָכוֹת (הי"א) וּשְׁאֵר פּוֹסְקִים מֵהֵיכָא דְּסָפֵק ל"ח (ע"ב) וּבְרָכוֹת מ"ה (ע"ב) דְּשׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה. ח שָׁם מֵהֵיכָא דְּסוֹף פֶּרֶק ח' דִּבְרָכוֹת (נג:). ט שָׁם וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה כ"ט (ע"א) דְּאָמַר מִצּוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה. י בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ופ"ש שיתבאר) לְדַעַת רַבֵּנוּ (פ"א ה"י). א בְּרָכוֹת מ' (ע"ב) וּרְבִּי יוֹחָנָן, הָרי"ף (כה:) וְרַבֵּנוּ (פ"א ה"י) שָׁם.

## בְּאֹר הֵיטֵב

אַחֲרוֹנָה יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל זֹאת וּ וִיבָרֵךְ בְּקוֹל רָם הַבְּרָכָה אַחֲרוֹנָה וְיִהְיוּ הָאֲחֵרִים יוֹצְאִים עַל יְדֵי: (ג) בְּפֵרוֹת. וְהוּא הַדִּין בִּשְׁאָר דְּבָרִים חוּץ מִפַּת וְיַיִן. וְלִכְאוֹרָה מִשְּׁמַע דְּשָׁכָר שֶׁלָּנוּ דִּין יַיִן יֵשׁ לוֹ לְעִנְיָן זֶה, דְּהָא גַּם כֵּן רְגִילִים לִקְבֹּעַ עֲלֵיהֶן לִשְׁתּוֹת בְּלֹא סְעֻדָּה, וְכֵן מִי דְּבַשׁ שְׁקוּרִין מֶע"ד, וְכֵן מִשְּׁמַע בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה (אות א), וְלִקְדָּ דִּיֵּק וְכָתַב כֵּאן נָהֲגוּ עַכְשָׁו בְּפֵרוֹת וכו'. וְכֵן פְּסַק הַשּׁ"ו (סי"ב) בְּפִשִׁיטוּת דְּשָׁכָר הֲרֵי שְׁכָר וּמִי דְּבַשׁ בִּכְלָל פֵּרוֹת הֵיְינוּ שֶׁאֵחָד מְבָרֵךְ לַכֹּלָּם. עַיֵּן שָׁם. אֲבָל הַפ"ח (ס"א) כָּתַב דְּאַף דְּיֵשׁ טוֹב שֶׁיְּבָרֵךְ עַל אֶחָד לְעַצְמוֹ, וְאֵין לְזוֹז מֵהַפְּשָׁטָה. קַמָּן אִתְּרָהּ (סי"ב), עַיֵּן שָׁם: (ד) בְּשִׁמְיעָתָן. וְאִם אֵינוֹ אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה עִמָּהֶם אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד לֹא יָצְאוּ בְּשִׁמְיעָתָן, דְּהָא הֲרֵי לֵיהּ בִּרְכָתוֹ לְבַשָּׁלָה. וְלֹא דָּמֵי לְמָה שֶׁתִּבֹּאֵר סִימָן ר"ט סָעִיף ב', דְּהָתָם הֲרֵי לֵיהּ שׁוֹגֵג. קַמָּן אִתְּרָהּ (סי"ב):

**א** (ט) שָׁם וּמַלְכוּת. וְהָא דְּתִפְלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לֹא תִּקְּנוּ מַלְכוּת, תַּרַץ בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ופ"ש שיתבאר) בְּשֵׁם הָרוֹא"ש (פ"ו סי' כג) דִּבְרָכָה רִאשׁוֹנָה כְּיָון דְּאִית בָּהּ הָאֵל הַגָּדוֹל חָשׁוּב כְּמוֹ מַלְכוּת, וְלָהֶהּ בְּתִרְצָה דְּרִאשׁוֹנָה גְּרִירָא. כָּתַב הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק י"א מִהְּלָכוֹת תְּפִלָּה (הל' ה') הָעוֹשֶׂה מְצוָה וְלֹא בֵּרַךְ, אִם הוּא מִצְוָה שֶׁצְּרִיכָה כַּוָּנָה כְּגוֹן צִיצִית

## שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

**א** [ג] **בְּפֵרוֹת.** עַיֵּן בְּאֹר הֵיטֵב. וּבְרַבִּי יוֹסֵף (ס"ק ט) נִסְתַּפֵּק מִי שֶׁאָכַל כֵּיסָנִין וּפֵרוֹת כְּשִׁעוּר, דְּדִיקָא דְּמְבָרֵךְ וְכוֹלֵל שְׁנֵיהֶם, אִם יָכוֹל לְהוֹצִיא מִי שֶׁאָכַל כֵּיסָנִין לְבַד וְנִסְתַּפֵּק אִם אָכַל כְּשִׁעוּר חִיּוּב בְּרָכָה מֵעַיִן שָׁלֹשׁ, אִם זֶה שֶׁכּוֹלֵל בִּבְרָכָתוֹ גַּם פְּרִי הָעֵץ יָכוֹל לְהוֹצִיא, דְּשַׁמָּא לְדִידֵיהּ הֲרֵי הַקָּסָ"ד שֶׁם מְרַדֵּד"ז סִימָן שס"א הַמְּזַכֵּר בְּסִימָן (ק"ח) [קח] וְעוֹד רְאָיוֹת דְּמִצִּי הַשּׁוֹמֵעַ לְכַוֵּן שֶׁיִּצְא בְּמָה שֶׁנִּזְכַּר לוֹ, וְלֹא אִכְּפַת לֵיהּ בְּמָה שֶׁמּוֹסִיף הַמְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם (ס"ק ב) שֶׁאִם הָיוּ יוֹשְׁבִים וְאֶחָד אָכַל פֵּרוֹת שֶׁאֵינָם מִמִּין שִׁבְעָה, שֶׁהָשׁוֹתָה יָכוֹל לִפְטֹר חֲבֵרוֹ בִּבְרָכַת בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. וְהֵבִיא מִנְּהַג יְרֵדִים (כלל ג סי' ד"ה) בְּהֵיפֶךְ לְעִנְיַן יַיִן שֶׁרוֹב וּמִרְבֶּה, בִּרְכַּת שֶׁהַכֹּל שֶׁל הַיַּיִן שֶׁרוֹב פּוֹטֵר בִּרְכַּת שֶׁהַכֹּל דְּמִרְבֶּה. וְכָתַב בְּדָבָר שְׁמוּאֵל סִימָן רצ"ה דְּשֶׁאֶחָד יוֹצֵא בִּבְרָכַת חֲבֵרוֹ שֶׁאֵרְךְ לְכַוֵּן מִתְּחִלַּת הַבְּרָכָה עַד סוֹפָהּ כְּגוֹן קִדּוּשׁ וְכִיוֹצֵא בּוֹ, לֹא יַעֲנֶה בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ, דְּהָא שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה וּמִיהוּ וְלִבּוֹ שָׁרוּם בְּאֵמִירַת הַבְּרָכָה, וְאִם עוֹנֶה בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ הֲרֵי בְּמַסְקִיר וּמוֹסִיף וְקִשְׁקֵשׁ מִפְּסַקֵּי שֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים, עַיֵּן שָׁם. וּבְרַבִּי יוֹסֵף (ס"ק ב) כָּתַב דְּכִשְׁנִשְׁתַּיֵּר לְדַדֵּי (ברכות פ"ח סי"ח) הֵבִיא מִי שֶׁחָלַק עָלָיו כו', וְכֵן לְהָלָּה, אַךְ אֵין לְמַחוֹת בְּמִי שֶׁעוֹנֶה בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ, עַיֵּן שָׁם:

ב [ד] **בִּשְׁמִיעָתָן.** עַיֵּן בְּאֹר הֵיטֵב. וּבְרַבִּי יוֹסֵף (ס"ק ט) נִסְתַּפֵּק מִי שֶׁאָכַל כֵּיסָנִין וּפֵרוֹת כְּשִׁעוּר, דְּדִיקָא דְּמְבָרֵךְ וְכוֹלֵל שְׁנֵיהֶם, אִם יָכוֹל לְהוֹצִיא מִי שֶׁאָכַל כֵּיסָנִין לְבַד וְנִסְתַּפֵּק אִם אָכַל כְּשִׁעוּר חִיּוּב בְּרָכָה מֵעַיִן שָׁלֹשׁ, אִם זֶה שֶׁכּוֹלֵל בִּבְרָכָתוֹ גַּם פְּרִי הָעֵץ יָכוֹל לְהוֹצִיא, דְּשַׁמָּא לְדִידֵיהּ הֲרֵי הַקָּסָ"ד שֶׁם מְרַדֵּד"ז סִימָן שס"א הַמְּזַכֵּר בְּסִימָן (ק"ח) [קח] וְעוֹד רְאָיוֹת דְּמִצִּי הַשּׁוֹמֵעַ לְכַוֵּן שֶׁיִּצְא בְּמָה שֶׁנִּזְכַּר לוֹ, וְלֹא אִכְּפַת לֵיהּ בְּמָה שֶׁמּוֹסִיף הַמְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם (ס"ק ב) שֶׁאִם הָיוּ יוֹשְׁבִים וְאֶחָד אָכַל פֵּרוֹת שֶׁאֵינָם מִמִּין שִׁבְעָה, שֶׁהָשׁוֹתָה יָכוֹל לִפְטֹר חֲבֵרוֹ בִּבְרָכַת בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. וְהֵבִיא מִנְּהַג יְרֵדִים (כלל ג סי' ד"ה) בְּהֵיפֶךְ לְעִנְיַן יַיִן שֶׁרוֹב וּמִרְבֶּה, בִּרְכַּת שֶׁהַכֹּל שֶׁל הַיַּיִן שֶׁרוֹב פּוֹטֵר בִּרְכַּת שֶׁהַכֹּל דְּמִרְבֶּה. וְכָתַב בְּדָבָר שְׁמוּאֵל סִימָן רצ"ה דְּשֶׁאֶחָד יוֹצֵא בִּבְרָכַת חֲבֵרוֹ שֶׁאֵרְךְ לְכַוֵּן מִתְּחִלַּת הַבְּרָכָה עַד סוֹפָהּ כְּגוֹן קִדּוּשׁ וְכִיוֹצֵא בּוֹ, לֹא יַעֲנֶה בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ, דְּהָא שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה וּמִיהוּ וְלִבּוֹ שָׁרוּם בְּאֵמִירַת הַבְּרָכָה, וְאִם עוֹנֶה בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ הֲרֵי בְּמַסְקִיר וּמוֹסִיף וְקִשְׁקֵשׁ מִפְּסַקֵּי שֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים, עַיֵּן שָׁם. וּבְרַבִּי יוֹסֵף (ס"ק ב) כָּתַב דְּכִשְׁנִשְׁתַּיֵּר לְדַדֵּי (ברכות פ"ח סי"ח) הֵבִיא מִי שֶׁחָלַק עָלָיו כו', וְכֵן לְהָלָּה, אַךְ אֵין לְמַחוֹת בְּמִי שֶׁעוֹנֶה בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ, עַיֵּן שָׁם:

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַפְּעוּדָה, אֶחָד מְבָרֵךְ לַכֹּלָּם, דְּמִגּוֹ דְּמְהַנֵּי הֶסְבָּה לְפַת מְהַנֵּי נַמִּי לְשְׁאָרֵי דְּבָרִים: **(יב) בְּפֵרוֹת.** וְהוּא הַדִּין בִּשְׁאָרֵי דְּבָרִים. וּלְעִנְיַן שָׁכָר וּמֵי דְּבַשׁ שְׁקוּרִין מֶע"ד, עַיֵּן בְּעוֹלַת תָּמִיד (סק"א) וְשַׁ"ז (סק"ב) וּמָנַן אַבְרָהָם (סק"ו), אזוְהָאִידְנָא נוֹהֲגִין שֶׁגַּם בָּזֶה כָּל אֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ [פְּרִי מִגְדִּים (משׁ"ז סק"ב)]. וּלְעִנְיַן יַיִן מַשְׁמַע מֶרַמ"א וְכֵן מִבֹּאָר מִדִּבְרֵי מֹשֶׁה (סק"א) דְּגַם לְדִידָן מְהַנֵּי הֶסְבָּה אוֹ יְשִׁיבָה, אֲבָל כַּמָּה (יל) אַחֲרוֹנִים הֲעָלוּ דְּאַף בְּיַיִן טוֹב שֶׁיְּבָרֵךְ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ, מִשּׁוּם דְּהָאִידְנָא אֵין הָעוֹלָם רְגִילִין לְקִבְּעַ עַצְמָן עַל הַיַּיִן. (יג) וּבָאֶמֶת לְדִינָא תְּלוּי זֶה בְּמִנְהָג הַמְּקוֹמוֹת, דִּבְמָקוֹם שֶׁמַּצּוּי הַרְבֵּה יַיִן וּרְגִילִין לְקִבְּעַ עֲלֵיהֶן הֶסְבָּה אוֹ יְשִׁיבָה לְהוֹצִיא אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ. וְכִמְדֻמֶּה שֶׁכָּךְ הַמִּנְהָג בְּרֹב הַמְּקוֹמוֹת שֶׁאֵין מוֹצִיאִין אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ כְּמַעַט בְּשׁוּם דָּבָר מֵאֲכָל, גאַף שֶׁהוּא (יג) נֶגֶד הַדִּין, וְאֶפְשָׁר מִשּׁוּם שֶׁאֵין הַכֹּל בְּקִיאִין לְהִתְחַבֵּן לַצֵּאת וּלְהוֹצִיא, וּכְעֵין זֶה מְבֹאָר בְּחַיֵּי אָדָם כְּלָל ה' (ח"א ס"י): **(יג) שֶׁכָּל אֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ.** וְדַוְקָא לְכַתְּחִלָּה, (יד) גאֲבָל בְּדִיעֲבַד אִם בֵּרַךְ וְכֵן הַשּׁוֹמֵעַ לְהוֹצִיא חֲבֵרוֹ וְהִשּׁוֹמֵעַ נִתְכַּוֵּן לָצֵאת, אַף בְּלֹא הֶסְבָּה וִישִׁיבָה כְּלָל נַמִּי יָצָא: **ב (יד) מוֹצִיא אֲחֵרִים.** בְּבִרְכַּת הַנֶּהֱנִין, דְּדַוְקָא בִּבְרָכַת הַמִּצְוֹת שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִין זֶה בָּזֶה וּכְשֶׁחֲבֵרוֹ אֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי הַמִּצְוָה כְּאִלּוּ הוּא לֹא יָצָא, לָכֵן יָכוֹל לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ מִי שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בִּבְרָכָה זוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְרָכַת הַנֶּהֱנִין שֶׁאֵינוֹ חוֹב הַמֻּשָּׁל עָלָיו כְּשֶׁאָר מִצְוֹת, דְּלֹא לִיתְהֲנֵי וְלֹא לְבָרֵךְ, וַאֲפִלּוּ אִם אֵינָם יוֹדְעִים בְּעַצְמָן לְבָרֵךְ. וְזֶה הַפָּעִיף שַׁיָּךְ בֵּין לְבָרְכָה רִאשׁוֹנָה (טו) וּבֵין לְבָרְכָה אַחֲרוֹנָה. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קס"ז סָעִיף י"ט: **(טו) וְאָז יוֹצְאִים בִּשְׁמִיעָתָן.** וְאִם אֵינוֹ אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה עִמָּהֶם, (טז) אַף בְּדִיעֲבַד לֹא יָצְאוּ, דְּהָא בִּרְכָתוֹ הֲרֵי לְבַשָּׁלָה, וַאֲפִלּוּ עָנוּ אָמֵן עַל הַבְּרָכָה. אִם לֹא שֶׁמָּה שֶׁלֹּא אָכַל וְשָׁתָה הַמְבָרֵךְ (יז) הָיָה בִּשּׁוֹגֵג אוֹ

## שַׁעַר הַצִּיּוּן

(שם) מָהָא דְּסִימָן ר"ט (ס"ב): **(יז)** כְּלַלְתִּי בָּזֶה מָה שֶׁהֵבִיא הַפְּרִי מִגְדִּים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב סִימָן (קס"ו) [קס"ז] (סק"ח) וְהָתְּמִיהוּ הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו: **ג (יח)** עַיֵּן בְּפְרִי מִגְדִּים (משׁ"ז סק"ג): **(כ)** לְאַפּוּקֵי אִם לֹא שָׁמַע אֵיזֶה חֵבָה שֶׁאֵינָהּ מִמַּעֲרַ הַבְּרָכָה וְשָׁרְשָׁהּ, מִסְתַּבְּרָא דְּיֵצֵא כְּמִבָּרֵךְ בְּעַצְמוֹ אִם קָדַם. וְעַיֵּן מַזֶּה בְּסִימָן נ"ט (ס"ד) בְּבֹאֵר הַלָּכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל עַם הַשׁ"ן, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קס"ז סָעִיף א' דְּסָתַם הַמַּחַבֵּר בְּדָבָר רִאשׁוֹנָה דְּגַם הַחֲתִימָה אֵינוֹ מְעַכֵּב בְּדִיעֲבַד, וְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי בשו"ע הרב (ס"ו) שֶׁזֶּהוּ דוֹקָא כְּשֶׁכּוֹלֵל מְקַיֵּמִים הַמְצוָה בְּיַחַד, כְּגוֹן שְׁמִיעַת קוֹל שׁוֹפָר אוֹ מְגִלָּה, אוֹ בִּברכת הַנֶּהֱנִין שֶׁכּוֹלֵל קְבוּעִים יַחַד שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים כְּגוֹף אֶחָד וְנֶהֱנֶה. עַיֵּ"שׁ. אֲבָל אִם כָּל אֶחָד עוֹשֶׂה הַמְצוָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ הָרְשׁוּת בְּיָדִים אִם רָצוּ אֶחָד מְבָרֵךְ לְכוּלָּם כְּדֵי לְקַיֵּם בּוֹרֵא עִם הַהֲדָרַת מֶלֶךְ, וְאִם רָצוּ כָּל אֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ כְּדֵי לְהַרְבּוֹת בִּברכות, עַיֵּ"שׁ עוד. **ה]** וּבשו"ע הרב (ס"ד בסוגריים) כָּתַב שֶׁלְּדִבְרֵי הָאוֹמְרִים שֶׁמִּצְוּוֹת שֶׁל דִּבְרֵיהֶם אֵין צָרִיךְ כַּוָּנָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן הַמְבָרֵךְ לְהוֹצִיאוֹ וְגַם הוּא לֹא נִתְכַּוֵּן לָצֵאת בָּהּ יֵצֵא בֵּין בִּברכה אַחֲרוֹנָה בֵּין בִּברכה רִאשׁוֹנָה, וְיֵשׁ לְחוּשׁ לִדְבְרֵיהֶם וְלִיזָּהֵר שֶׁלֹּא לִיכָּנֵס בְּסָפֵק בִּרכה לִבְטָלָה [וְרֹאשׁ מִשְׁנֶ"ב סִימָן ס' (סק"ח)].

**לִיקּוּטֵי דִּבְרֵי הָרַ"ח: א]** וּבשו"ע הרב (ס"א) כָּתַב: נֹהֲגוּ בִּמְדִינוֹת אֵלּוּ לְבָרֵךְ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ בְּשֹׁאָר דְּבָרִים לְחוּשׁ לִסְבָרָא הָאַחֲרוֹנָה, חוֹץ מִשָּׁכָר וּמֵי דְּבַשׁ, לְפִי שֶׁרְגִילִין לִקְבּוֹעַ עֲלֵיהֶם אַף בְּלֹא סְעוּדָה לְפִיכָךְ מוּעֶלֶת בָּהֶם קְבִיעוּת כְּמוֹ בֵּין. **ב]** בשו"ע הרב (סי' קסז ס"ק) יֵשׁ לְדַקְדֵּק מִדְּעָלְמָא שֶׁלֹּא הִצְרִיכוּ קְבִיעוּת אֶלָּא בְּאוֹתָן שֶׁאֵין דַּרְכָּן לֶאֱכֹל יַחַד עַל שֻׁלְחָן אֶחָד, אֲבָל אֵלּוּ שֶׁדַּרְכָּן לֶאֱכֹל יַחַד עַל שֻׁלְחָן אֶחָד אֲפִלּוּ בְּלֹא קְבִיעוּת יוֹצְאִין זֶה בְּזֶה, וְכֵן נִרְאֶה לְדִינָא. **ג]** בשו"ע הרב (סי' קסז ס"ק) כָּתַב שֶׁאֲפִלּוּ אִם אֵין דַּרְכָּן לֶאֱכֹל יַחַד עַל שֻׁלְחָן אֶחָד אֲפִלּוּ הָכִי אִם אֲכָלוּ יַחַד בְּמָקוֹם אֶחָד וְהָיָה לִפְנֵיהֶם שֻׁלְחָן אֶחָד אֲפִלּוּ אֵין עַל הַשֻּׁלְחָן אֶלָּא מַה שֶּׁאָכַל כָּל אֶחָד לְפָנָיו יוֹצְאִין זֶה בְּזֶה. **ד]** וכתב בשו"ע הרב (סי' קסז ס"ק) כָּתַב שֶׁלֹּא יֵצְאוּ וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיֵּצְאוּ, וְהָעִיקָּר כְּסִבְרָא הָרִאשׁוֹנָה.

עוֹז וְהָדָר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

# הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת סִימָן רִיד רִטּוּ

(ג) * וְאִם דִּלַּג (ד) שָׁם אוֹ מַלְכוּת, (ה) יַחֲזוֹר וִיבָרֵךְ. * [כ]וַאֲפִלּוּ לֹא דִּלַּג אֶלָּא תֵּבַת הָעוֹלָם לְבַד, צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, (ו) דְּמַלְךָ לְבַד אֵינָהּ מַלְכוּת:

ב תּוֹסְפוֹת שָׁם (ד"ה אמר) וְהָרא"ש.

## רִטּוּ עֲנִיַּת אָמֵן אַחַר הַבְּרָכוֹת. וּבוֹ ד' סְעִיפִים:

א [א]אֵין עוֹנֶה אָמֵן (א) אַחַר בְּרָכוֹתָיו, אֶלָּא אַחַר שְׁתֵּי בְּרָכוֹת אוֹ יוֹתֵר (ב) שֶׁהֵם סוֹף בְּרָכוֹת. וְנָהֲגוּ לַעֲנוֹת אָמֵן (ג) אַחַר יְהַלְלוּךָ וְאַחַר יִשְׁתַּבַּח. הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין עוֹנִין אָמֵן רַק אַחַר בְּרָכַת (ד) בּוֹנֶה (ה) יְרוּשָׁלַיִם בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, וְכֵן הַמִּנְהָג פָּשׁוּט בִּמְדִינוֹת אֵלּוּ וְאֵין לְשַׁנּוֹת (תוספות (מס: ד"ה הכל) ומרדכי (פ"ק דפסח) ריש פרק שלשה שאכלו ומהרי"ק שורש (ע"ב) [מ"ב]). וּבִמְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר יְהַלְלוּךָ וְיִשְׁתַּבַּח, יַעֲנֶה גַּם כֵּן אַחַר בְּרָכַת (ה) שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד (בית יוסף סימן נ"א (ד"ה ומנהג שנהגו)):

ב [כ]הַשּׁוֹמֵעַ אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מְבָרֵךְ אַחַת מִכָּל הַבְּרָכוֹת, אַף עַל פִּי (ו) * שֶׁלֹּא שָׁמַע כָּלָּה

א בְּרָכוֹת מ"ה (ע"ב) לְפָרֵשׁ קְרִי"ף (לג:) וְתַרְתֵּב"ם (פ"א הט"ו) וְתַרְבָּ"ץ יוֹנָה (לג: ד"ה הוא) וְהָרא"ש (פ"ו סי' ו) וְתָרְשָׁבָּ"א (מה: ד"ה לא קשיא). ב שָׁם נ"א (ע"ב).

## שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

סִימָן א' סָעִיף קָטָן ס', וְעַיֵּן בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"ה) דְּאַף עַל גַּב דְּיוֹצֵא בִּשְׁמִיעָתוֹ אַף בְּלֹא עֲנִיַּת אָמֵן, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לַעֲנוֹת אָמֵן, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לַעֲנוֹת בְּלֹא עֲנִיַּת אָמֵן, אַחַר הַבְּרָכָה שְׁנִתְכַּוֵּן לָצֵאת בָּהּ וּלְהוֹרוֹת בְּפֹעַל שֶׁהוּא נִתְכַּוֵּן לָצֵאת בָּהּ, וּמַיְמֵי מִירוּשָׁלְמִי פֶּרֶק שִׁלְשָׁה שֶׁאָכְלוּ (פ"ו ה"ג) דִּמְצָנֶה בַּעֲנִיַּת אָמֵן, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁקִּוְּוָה לְהַמְבָרֵךְ שֶׁיִּצְא בַּעֲנִיַּת אָמֵן, וּמְיֻשָּׁב בָּזֶה דִּבְרֵי הָאוֹר זָרוּעַ (ח"א סי' קצח) שֶׁכְּבָר כָּתַב מֹשֶׁה סִימָן קס"ז (סק"ד), עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב שֶׁמֵּשָׁם רְאָיָה לְמָה שֶׁכָּתַב בְּפֶרֶק הָרוֹאֶה (פ"ט סי' ג) גַּבֵּי בִּרְכַּת הוֹדָאָה הַזִּכִּיר מַלְכָּא דְּעָלְמָא, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן בִּרְבֵנוּ יְרוּחָם (נתיב יג ח"ב) וּבְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (מג: ד"ה אמרי) הַזִּכִּירוּ שָׁם גַּם כֵּן מַלְכָּא דְּעָלְמָא, וְעַל כֵּן אֶפְשָׁר דְּקִצּוּר לָשׁוֹן הוּא בְּפֶרֶק כֵּיצַד מְבָרְכִין (פ"ו סי' כג), וְגַם שָׁאר רְאָיוֹתָיו אֵינָן מַכְרָחוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר מָגֵן גִּבּוֹרִים (שלטי הגבורים סק"ב). אֲבָל מִירוּשָׁלְמִי מְשֻׁמָּע לְכְאוֹרָה כְּוָותֵיהּ, דְּאִיתָא הָתָם בְּרֵישׁ פֶּרֶק הָרוֹאֶה (פ"ט ה"א) כָּל בְּרָכָה שְׁאֵין בָּהּ מַלְכוּת אֵינָהּ בְּרָכָה, וְהַשְׁתָּא, מִשּׁוּם דִּכְתִיב (תהלים קמה א) 'אֲרוֹמִמְךָ אֱלֹהַי הַמֶּלֶךְ' הֲרֵי דִּבְמָלְךָ לְבַד יָצָא, אַף יֵשׁ לִדְחוֹת, דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין מָלְךָ לְחוּד וּבֵין תֵּבַת הַמֶּלֶךְ, וְאַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ הגר"ז (ס"ב) שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן הָכִי דְּיֵשׁ חִלּוּק בֵּין מָלְךָ לְהַמֶּלֶךְ, עַיֵּן שָׁם. וּלְפִי זֶה אַף שֶׁאֵין בָּהּ מַלְכוּת אִם אָמַר הַמֶּלֶךְ דְּהַיְינוּ הַיְדִיעָה, מִסְתַּבְּרָא דְּאֵינוֹ חוֹזֵר בְּהָ"א הַיְדִיעָה, מִסְתַּבְּרָא דְּאֵינוֹ חוֹזֵר:

ב * שֶׁלֹּא שָׁמַע כָּלָּה. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ו) בְּמֶה שֶׁכָּתְבוּ דְּבָעִינַן שֶׁיִּשְׁמַע הַחֲזָרַת הַשַּׁ"ץ, הוּא דַּעַת הָרא"ש (פ"ח ה"ה) וְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (מ: ד"ה כל זמן), וְדֵעָה הַשֵּׁנִיָּה הִיא דַּעַת רַשַׁ"י (נא: ד"ה עונין) וְאוֹר זָרוּעַ (הל' סעודה סי' רי) [וְעוֹד פּוֹסְקִים כְּמוֹ שֶׁצִּיַּנְתִּי בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן (סק"ז)]. וּלְכְאוֹרָה הָלֹא זֶה עַל כָּרְחָךְ עָצְמוֹ אֶלָּא דַּוְקָא אַחַר שְׁתֵּי בְּרָכוֹת סְמוּכוֹת, מִכָּל מָקוֹם הָנֵי מִקְרֵי סְמוּכוֹת, וְיִשְׁתַּבַּח סְמוּכָה לְבָרוּךְ שֶׁאָמַר, דְּהָא אָסוּר לְהַפְסִיק וּלְהָשִׁיחַ בֵּין בָּרוּךְ שֶׁאָמַר לְיִשְׁתַּבַּח הַלֵּל לִיהַלְלוּךָ [וּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה שֶׁאוֹמְרִים בֵּינֵיהֶם לֹא מִקְרֵי הֶפְסֵק], מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁאַחַר בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין, אַף עַל גַּב דְּאֵיכָּא גַּם כֵּן שְׁתֵּי בְּרָכוֹת אַחַת לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, כֵּיוָן שֶׁאֵין לָהּ אֲחִיזָה עִם בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁהֲרֵי רַשַׁ"י לְהַפְסִיק וּלְדַבֵּר בֵּין הַטְּעִימָה שֶׁאַחַר בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה לְבֵין בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, הַוְיָא בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה כִּבְרָכָה מְיֻחֶדֶת: (ד) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם. מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוֹף בְּרָכוֹת שֶׁהֵם מִדְּאוֹרַיְיתָא, דִּבְרִכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב הַוְיָא מְדַרַבָּנָן, (ה) וּכְדֵי לְהַרְאוֹת שֶׁחִלּוּק יֵשׁ בֵּינֵיהֶם לְכָךְ עוֹנִים אַחֲרֶיהָ אָמֵן: (ה) שׁוֹמֵר עַמּוֹ וְכוּ'. אֲבָל אֵין עוֹנִין אַחַר יְרֹאוּ עֵינֵינוּ שֶׁמְּבָרֵךְ בְּעַצְמוֹ, כִּי הִיא אֵינָהּ שַׁיָּךְ לִבְרִכַּת קְרִיאַת שְׁמַע וְהַוְיָא כִּבְרָכָה מְיֻחֶדֶת: ב (ו) שֶׁלֹּא שָׁמַע כָּלָּה. אֶלָּא שָׁמַע רַק (ו) שֶׁמְּזַכִּיר הַשֵּׁם

## בַּאֵר הַיטֵב

תְּפִלִּין וְסֻכָּה, מְבָרֵךְ אַחַר שֶׁנִּתְעַטֵּף, אֲבָל אִם שָׁחַט אוֹ כִּסָּה אוֹ מָל בְּלֹא בְּרָכָה אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ אַחַר עֲשִׂיָּה, וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם. (ריש הסימן). וְעַיֵּן בְּסֵפֶר אֶבֶן הָעֹזֵר שְׁתֵּמָה עַל פְּסַק שֻׁלְחָן עָרוּךְ בְּאֹם דִּלַּג מִלַּת הָעוֹלָם דְּצָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, עַיֵּן שָׁם:

א (ו) יְרוּשָׁלַיִם. שֶׁהִיא סוֹף בְּרָכוֹת שֶׁהֵם מִדְּאוֹרַיְיתָא, דְּהַשּׁוֹב וְהַמֵּטִיב דִּרַבָּנָן:

## בְּאוּר הֲלָכָה

א * וְאִם דִּלַּג שָׁם אוֹ מַלְכוּת וְכוּ'. וְאַף דִּלְעִנְיַן בְּרָכָה אֵינוֹ יוֹצֵא בִּשְׁתֵּיהֶם, מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ חִלּוּק בֵּינֵיהֶם לְעִנְיַן 'לֹא תִּשָּׂא', דִּבְרָכָה בְּשֵׁם בְּלֹא מַלְכוּת נִמְי יֵשׁ בָּהּ מְשׁוּם 'לֹא תִּשָּׂא' [פְּרִי מְגַדִּים בַּפְּתִיחָה (ס"ק טו) בְּשֵׁם בֵּית יוֹסֵף וב"ח], אֲבָל בְּמַלְכוּת בְּלֹא שֵׁם אֵינוֹ עוֹבֵר, דְּלֹא תִּשָּׂא אֶת שֵׁם ה'' וְגוֹ' כְּתִיב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מַלְכוּת [דֶּרֶךְ פִּקּוּדֶיךָ מִצְוַת עֲשֵׂה ל', עַיֵּן שָׁם]:

* וְאַפְלוּ לֹא דִּלַּג אֶלָּא תֵּבַת הָעוֹלָם לְבַד וְכוּ'. וּכְסָפֵר אֶבֶן הָעוֹזֵר הָעֲלָה דְּדָבָר זֶה קָפֵק הוּא, וְעַל כֵּן מְפָקָּק לֹא יַחֲזוֹר וִיבָרֵךְ, עַיֵּן שָׁם. וְהִנֵּה מַה שֶּׁהֶעֱלָה דְּמַהֲרִא"ש מְשֻׁמָּע גַּם כֵּן הָכִי בִּבְרָכוֹת דַּף מ' (פ"ו סי' כב) דְּאֵינוֹ לְעִיכּוּבָא בְּדִיעֲבַד מִדְּלֹא הִזְכִּיר רַק רַחֲמָנָא מַלְכָּא, הִנֵּה בְּפֶרֶק הָרוֹאֶה (פ"ט סי' ג) גַּבֵּי בִּרְכַּת הוֹדָאָה הִזְכִּיר מַלְכָּא דְּעָלְמָא, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן בִּרְבֵנוּ יְרוּחָם (נתיב יג ח"ב) וּבְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (מג: ד"ה אמרי) הִזְכִּירוּ שָׁם גַּם כֵּן מַלְכָּא דְּעָלְמָא, וְעַל כֵּן אֶפְשָׁר דְּקִצּוּר לָשׁוֹן הוּא בְּפֶרֶק כֵּיצַד מְבָרְכִין (פ"ו סי' כג), וְגַם שְׁאָר רְאָיוֹתָיו אֵינָן מַכְרָחוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר מָגֵן גִּבּוֹרִים (שלטי הגבורים סק"ב). אֲבָל מִירוּשָׁלְמִי מְשֻׁמָּע לְכְאוֹרָה כְּוָותֵיהּ, דְּאִיתָא הָתָם בְּרֵישׁ פֶּרֶק הָרוֹאֶה (פ"ט ה"א) כָּל בְּרָכָה שְׁאֵין בָּהּ מַלְכוּת אֵינָהּ בְּרָכָה, וְהַשְׁתָּא, מִשּׁוּם דִּכְתִיב (תהלים קמה א) 'אֲרוֹמִמְךָ אֱלֹהַי הַמֶּלֶךְ' הֲרֵי דִּבְמָלְךָ לְבַד יָצָא, אַף יֵשׁ לִדְחוֹת, דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין מָלְךָ לְחוּד וּבֵין תֵּבַת הַמֶּלֶךְ, וְאַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ הגר"ז (ס"ב) שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן הָכִי דְּיֵשׁ חִלּוּק בֵּין מָלְךָ לְהַמֶּלֶךְ, עַיֵּן שָׁם. וּלְפִי זֶה אַף שֶׁאֵין בָּהּ מַלְכוּת אִם אָמַר הַמֶּלֶךְ דְּהַיְינוּ הַיְדִיעָה, מִסְתַּבְּרָא דְּאֵינוֹ חוֹזֵר בְּהָ"א הַיְדִיעָה, מִסְתַּבְּרָא דְּאֵינוֹ חוֹזֵר

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מַלְכוּת, וְכוֹלְהוּ בְּחָתְרָה דְּרֵאשׁוֹנָה גְּרִירָא, וְעַיֵּן שָׁם עוֹד תֵּרוּצִים:

(ג) וְאִם דִּלַּג וְכוּ'. אֲבָל אִם דִּלַּג (ו) תֵּבַת אַתָּה אֵינוֹ מְעַכֵּב בְּדִיעֲבַד: (ד) שֵׁם וְכוּ'. הַיְנוּ שֶׁלֹּא אָמַר כְּלָל אַזְכָּרָה, (ה) אֲבָל אִם אָמַר אַזְכָּרָה אַחַת כְּגוֹן 'אֲדֹנָי' (ג) אוֹ 'אֱלֹהֵינוּ', יָצָא: (ה) יַחֲזוֹר וִיבָרֵךְ. הַמַּחֲבֵר מְיַרֵי לְעִנְיַן פְּתִיחַת הַבְּרָכָה דְּאִית בָּהּ שֵׁם וּמַלְכוּת, וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן בְּרָכָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲתִימָה, אִם דִּלַּג הַשֵּׁם בַּחֲתִימָה (ז) הֲרֵי כְּלֹא חָתַם כְּלָל: (ו) דְּמַלְךָ לְבַד וְכוּ'. וּכְסָפֵר אֶבֶן הָעוֹזֵר הָעֲלָה דְּחוֹלֵק עַל זֶה, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ואפילו) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה:

א (א) אַחַר בְּרָכוֹתָיו. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַחַר כָּל בְּרָכָה מֵיְחֶדֶת שֶׁהוּא מְבָרֵךְ, אוֹ אֲפִלּוּ אַחַר שְׁתֵּי בְּרָכוֹת (ו) כָּל שֶׁאֵינָם סְיוּם בְּרָכוֹת אֵין עוֹנֶה בְּצַעֲמוֹ אַחֲרֵיהֶם אָמֵן, דְּאִיתָא בִּגְמָרָא (ברכות מה:) כָּל הָעוֹנֶה אָמֵן אַחַר בְּרָכוֹתָיו הֲרֵי זֶה מְגַנֶּה. וְהִנֵּה מִלְּשׁוֹן הַגְּמָרָא מַשְׁמַע דְּלֹא עָשָׂה בָּזֶה אִסּוּר רַק דְּהוּא מְגַנֶּה, וְהָנֵי מִילֵּי דְּלֹא עָשָׂה בָּזֶה הֶפְסֵק, אֲבָל אִם בֵּרַךְ עַל אֲזֶה דְּבָר מִצְוָה שְׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת אוֹ בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין, דְּהֶפְסֵק בָּזֶה בֵּין הַבְּרָכָה לְאוֹתוֹ דָּבָר, עָשָׂה אִסּוּר בָּזֶה (ג) וְחוֹזֵר וּמְבָרֵךְ [פְּרִי מְגַדִּים בְּסִימָן נ"א (א"א סק"ג)]: (ב) שֶׁהֵם סוֹף בְּרָכוֹת. הַיְנוּ אַחַר בִּרְכַּת שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד [אוֹ אַחַר הַפּוֹרֵס סֻכַּת וְכוּ' שֶׁאוֹמְרִים בְּשַׁבָּת] שֶׁהוּא גְּמַר בְּרָכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, אוֹ אַחַר בִּרְכַּת בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהוּא גְּמַר שֵׁשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת שֶׁהֵם מִן הַתּוֹרָה, (ג) וְלֹא אַחַר בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת דְּעַרְבִית וּדְשַׁחֲרִית, שֶׁאַף שֶׁהֵם שְׁתֵּי בְּרָכוֹת הֲלֹא אֵינָם בְּסוֹף הָעִנְיָן, וְאָמֵן לֹא שַׁיָּךְ אֶלָּא בִּגְמַר וְסִלּוּק הָעִנְיָן: (ג) אַחַר יְהַלְלוּךָ וְכוּ'. וְאַף עַל גַּב דְּאֵין עוֹנִין אָמֵן אַחַר עַצְמוֹ אֶלָּא דַּוְקָא אַחַר שְׁתֵּי בְּרָכוֹת סְמוּכוֹת, מִכָּל מָקוֹם הָנֵי מִקְרֵי סְמוּכוֹת, וְיִשְׁתַּבַּח סְמוּכָה לְבָרוּךְ שֶׁאָמַר, דְּהָא אָסוּר לְהַפְסִיק וּלְהָשִׁיחַ בֵּין בָּרוּךְ שֶׁאָמַר לְיִשְׁתַּבַּח הַלֵּל לִיהַלְלוּךָ [וּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה שֶׁאוֹמְרִים בֵּינֵיהֶם לֹא מִקְרֵי הֶפְסֵק], מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁאַחַר בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין, אַף עַל גַּב דְּאִיכָּא גַּם כֵּן שְׁתֵּי בְּרָכוֹת אַחַת לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, כֵּיוָן שֶׁאֵין לָהּ אֲחִיזָה עִם בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁהֲרֵי רַשַׁ"י לְהַפְסִיק וּלְדַבֵּר בֵּין הַטְּעִימָה שֶׁאַחַר בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה לְבֵין בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, הַוְיָא בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה כִּבְרָכָה מְיֻחֶדֶת: (ד) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם. מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוֹף בְּרָכוֹת שֶׁהֵם מִדְּאוֹרַיְיתָא, דִּבְרִכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב הַוְיָא מְדַרַבָּנָן, (ה) וּכְדֵי לְהַרְאוֹת שֶׁחִלּוּק יֵשׁ בֵּינֵיהֶם לְכָךְ עוֹנִים אַחֲרֶיהָ אָמֵן: (ה) שׁוֹמֵר עַמּוֹ וְכוּ'. אֲבָל אֵין עוֹנִין אַחַר יְרֹאוּ עֵינֵינוּ שֶׁמְּבָרֵךְ בְּעַצְמוֹ, כִּי הִיא אֵינָהּ שַׁיָּךְ לִבְרִכַּת קְרִיאַת שְׁמַע וְהַוְיָא כִּבְרָכָה מְיֻחֶדֶת: ב (ו) שֶׁלֹּא שָׁמַע כָּלָּה. אֶלָּא שָׁמַע רַק (ו) שֶׁמְּזַכִּיר הַשֵּׁם

## שַׁעַר הַצִּיּוּן

רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶּר שָׁם. וּמַעֲנִינֵנוּ מִשְׁמַע דְּגַם סוֹפָהּ הוּא לְעִכּוּבָא, וְצָרִיךְ עִיּוּן קָצָת:

א (ו) דִּבְרֵי חֲמוּדוֹת בְּפֶרֶק הָרוֹאֶה (אות ז): (ז) וְלֹא גָּרַע זֶה מִתֵּבַת רַחֲמָנָא בְּסִימָן קס"ז סָעִיף י': (ג) נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּהוּא הַדִּין אִם הִזְכִּיר אֵיזֶה שֵׁם מִשִּׁבְעָה שְׁמוֹת שֶׁאֵינָם נִמְחָקִין, דְּיָצָא כְּדִיעֲבַד, דְּלֹא גָּרַע כָּל זֶה מִתֵּבַת רַחֲמָנָא: (ד) וְעַל כֵּן לְפִי מַה שֶּׁהִסְכִּים הַפ"ח לְעֵיל בְּסִימָן קפ"ז סָעִיף י"א [ב'] בְּהָרַשַׁ"א (פ: ד"ה והא) דְּחָתִימַת הַבְּרָכָה מְעַכֶּב, אִם כֵּן צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ:

א (ו) הַגְּרָ"א בְּסִימָן נ"א: (ז) וְאִם עָנָה אָז אָמֵן אַחַר בְּרָכָה שֶׁעוֹשֶׂה אִישׁ אַחֵר, תְּלוּי

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah